

dr hab. Teresa Stanek  
Wydział Teologiczny UAM  
Ul. Wieżowa 2/4  
61-111 Poznań

Pismem RH/03/2024 z dnia 23.05.2024 z Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu, zostałam powiadomiona o powołaniu mnie przez Centralną Komisję do Spraw Stopni i Tytułów na recenzenta w przewodzie habilitacyjnym p. dr Anny Rambiert-Kwaśniewskiej, ubiegającej się o uzyskanie stopnia doktora habilitowanego.

Wykonując decyzję Centralnej Komisji przedstawiam Radzie Wydziału moją opinię, dotyczącą rozprawy habilitacyjnej i dorobku kandydatki do stopnia naukowego doktora habilitowanego. Oceniając dorobek naukowy oraz aktywność akademicką dr Anny Rambiert-Kwaśniewskiej biorę pod uwagę wymogi określone w art. 219 ust. 1 pkt. 2 i 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce ( Dz. U. z 2023 r. poz. 742 z późn. zm.),

## **I. Rozprawa habilitacyjna**

Anna Rambiert-Kwaśniewska, *Terminologia tekstylna w Biblii Hebrajskiej i w Septuagincie. Szaty, dodatki i tekstylia użytkowe*, Wrocław 2023, Chronicon; s. 580.

### **1. Problem i metoda rozprawy**

Habilitantka wychodzi od faktu, że znajomość terminologii tekstylnej jest niewielka, nawet wśród biblistów i zauważa, że jest to realny brak w naukach biblijnych. Terminologia tekstylna rzadko jest przedmiotem badań, chociaż, jak zauważa autorka, „*Odzienie, zarówno w czasach biblijnych, jak i obecnie [...] pełni funkcję nie tylko praktyczną, ale również symboliczną i komunikacyjną*” (s. 9). Ubiór służy zatem nie tylko do zabezpieczenia przed chłodem, czy też szerzej, przed warunkami klimatycznymi, zapewniając izolację termiczną, ale także informuje o statusie materialnym i pozycji społecznej danej osoby. Funkcja ta dziś nie jest już tak powszechna (poza pewnymi kręgami), ale w starożytności, a nawet w poprzednich stuleciach, była niezmiernie istotną. Odzienie pełniło funkcję symboliczną jako ochrona godności osoby i świadectwo przynależności do rodu, kręgu społecznego, czy też sytuacji egzystencjalnej (np. strój wdowy, czy żałobnika).

Potrzeba zajęcia się problematyką tekstylną została sformułowana przez Habilitantkę w sposób przekonujący, a prezentowana rozprawa stanowi właściwe postawienie problemu.

*Niekwestionowana jest funkcja komunikacyjna i symbolika stroju – o ile bowiem współcześnie w doborze odzienia kierujemy się jego względami estetycznymi, nie stronimy również od przesyłania za jego pośrednictwem pewnych komunikatów, np. dotyczących naszego statusu materialnego, rodzinnego czy przynależności społecznej* (s. 9).

Badania nad terminologią tekstylną w Biblii Hebrajskiej i w Septuagincie obejmują pojęcia związane ze strojami: szaty i ich elementy, tekstylne dodatki oraz szeroko pojęte tekstylia użytkowe. Uzasadnienie podjęcia problemu rozprawy, jego sformułowanie, jak też opis stosowanych w rozprawie metod pokazują, że Habilitantka dobrze opanowała metodologiczne podstawy prowadzenia badań naukowych. Podjęta w rozprawie problematyka jest ważna i aktualna dla rozumienia Biblii, zarówno Biblii żydowskiej jak i chrześcijańskiej.

## 2. Struktura rozprawy

Rozprawa składa się z: Wykazu skrótów (s. 5-8), Wstępu (s. 9-23), sześciu rozdziałów prezentujących badania tekstów (s. 25-544), Zakończenia (s. 545-550), Bibliografii (s. 551-569), angielskiego streszczenia (s. 571-574) oraz spisu treści (s. 575-580).

Struktura rozprawy jest czytelna, a jej zwięzłą koncepcję Habilitantka przedstawia we *Wstępie*, gdzie poszczególne kwestie są zaznaczone tytułami (*Status questionis* (s. 11); *Szaty i inne tekstylia w Biblii Hebrajskiej* (s. 11-13); *Szaty i inne tekstylia w tekstach z Qumran* (s. 13-15); *Szaty i inne tekstylia w Septuagincie* (s. 15-16); *Żydowskie tekstylia a archeologia* (s. 16-17); *Współczesne kierunki badań nad szatami i innymi tekstyliami bliskowschodnimi i biblijnymi* (s. 17-19); *Metodologia* (s. 19-23)). Przywołane śródtytuły i zakres poświęconego zainteresowania wskazują na dobrą znajomość problematyki oraz literatury przedmiotu, która (jak widać z *Bibliografii*) nie jest zbyt obszerna.

Pierwszy rozdział rozprawy, zatytułowany *Szaty i stroje na starożytnym Bliskim Wschodzie* (s. 25-57), został pomyślany jako wprowadzenie do właściwego tematu rozprawy. Zagadnienie zostało omówione w trzech punktach: *Szaty; Tekstylne dodatki; Podsumowanie*.

Rozdziały od dwa do cztery (s. 59-459) mają stałą strukturę, a na to wskazują nawet ich tytuły, identyczne dla każdego rozdziału: *Szaty, dodatki i tekstylia użytkowe w ... (Pięcioksięgu, Zbiorze Proroków, Pismach)*. Każdy rozdział dzieli się na 8 punktów, w których kolejno zostały omówione: *szaty uniwersalne, odzienie wierzchnie, odzienie spodnie, szaty kultyczne, elementy tekstylne, tekstylia żałobne i pokutne, tekstylne dodatki, tekstylia użytkowe*. Również struktura każdego punktu jest identyczna – rozpoczyna się prezentacją terminu hebrajskiego, należącego do danego punktu. Każdy z terminów jest omawiany w osobnych podpunktach, a dla jasności wyводу ujęto w ramki sigła BH oraz jego grecki ekwiwalent.

Rozdział piąty, zatytułowany *Szaty, dodatki i tekstylia użytkowe w tzw. apokryfach LXX*, omawia zagadnienie terminów tekstylnych w księgach greckich ST. Struktura tego rozdziału jest analogiczna do rozdziałów dwa do cztery.

Rozdział szósty, ostatni, stanowi swoiste podsumowanie – zebrany materiał, w postaci terminów dotyczących tekstyliów, ujęto w formę statystyk, co pozwoliło spojrzeć na ich występowanie w poszczególnych księgach ST, odrębnie w Biblii Hebrajskiej i Septuagincie. Rozdział ten kończy się komentarzem omawiającym cechy przekładu terminów hebrajskich na język grecki. Punkt ten – oceniający cechy ekwiwalencji w Biblii greckiej – stanowi również zakończenie całej rozprawy, ustawiając ją jako dzieło bezsprzecznie cenne językoznawczo, które jednocześnie rodzi pytanie o jej teologiczny sens.

## 3. Treść rozprawy

Analizując pojęcia dotyczące szeroko pojętych tekstyliów Autorka omawia zarówno gatunki i rodzaje strojów oraz ich znaczenie, zmiany modowe, zachodzące w miarę upływu czasu i kontaktów handlowych.

Temat rozprawy został dobrze przygotowany w kilku poprzednich publikacjach, a szczególnie w doktoracie obronionym na Wydziale Filologii UW, zatytułowanym „*Tkaniny w hebrajskim i greckim Starym Testamencie*”, a także w publikacjach późniejszych, np.: „*Tekstylia w Nowym Testamencie*”, Bibliotheca Biblica, Wrocław 2022: „*Terminologia tekstylna w Biblii Hebrajskiej i Septuagincie. Włókna i tkaniny*”, Rozprawy i Studia Biblijne 51, Warszawa: Vocatio 2019, oraz w wielu artykułach, np. „*Córki Syjońskie (Iz 3, 16–24). Błyskotliwy przykład ekwiwalencji dynamicznej czy dowód na istnienie nie-masoreckiej*

*Vorlage LXX?*”, Wrocławski Przegląd Teologiczny 25/2 (2017), s. 97–116; *Terminy 'ēz, šaq i 'amtahat w Pięcioksięgu. Kłopoty z dookreśleniem semantyki, identyfikacją i przekładem nazw produktów tekstylnych z włosia koziego*, w: *Biblia w przekładach i komentarzach*”, red. K. Morta, Wrocław: Uniwersytet Wrocławski 2019, s. 104–117.

### 3.1. Prezentacja treści

*Wstęp* (s. 7-16) rozprawy zawiera wszystkie elementy ważne z punktu widzenia metodologicznego: wprowadza w problematykę rozprawy, opisuje problem badawczy i cel rozprawy, omawia literaturę, zastosowane metody oraz strukturę rozprawy. W zakresie metody Habilitantka stosuje metody pochodzące głównie z polas badań literaturoznawczych, czasami w połączeniu metodą historyczno-krytyczną. Autorka pisze: „*Sięgnęłam po instrumentarium zarówno klasycznej metody historyczno-krytycznej jak i analiz lingwistycznej, semantycznej, komparatystycznej*” (Autoreferat, s. 6). Takie podejście pozwoliło zarówno na dogłębną analizę terminologii, jak też umieszczenie pojęć w szerokim kontekście tekstualnym i kulturowym, zarówno terminów hebrajskich, jak i ich greckich ekwiwalentów.

Pierwszy rozdział, zatytułowany *Szaty i stroje na starożytnym Bliskim Wschodzie* (s. 25-57), wydaje się być pomyślany jako wprowadzenie do właściwego tematu rozprawy, niemniej, jego tytuł jest mylący. Uwaga Autorki jest całkowicie skoncentrowana na odzieniach żydowskich, które zostały usytuowane na tle epoki i miejsc zamieszkiwania Żydów. Rozdział ten dzieli się na trzy części, z których pierwsza, zatytułowana *Szaty*, obejmuje cztery punkty: *Odzienie wierzchnie; Odzienie spodnie; Szaty kapłańskie; Szaty żałobne*. druga część obejmuje *Tekstylne dodatki*, a trzecia, *Podsumowanie*, zbiera istotne informacje dla dalszych analiz.

Konieczność uwzględnienia danych uzyskanych z kultur ludów ościennych jest podyktowana Mojżeszowym zakazem tworzenia przedstawień figuralnych (Wj 20,4-6). Zakaz ten był radykalnie przestrzegany zarówno w epoce biblijnej, jak i później, w judaizmie rabinicznym, wskutek czego brakuje materialnych danych (reliefy, malunki, gliktyka, itp.), dotyczących strojów żydowskich. Z obszaru Palestyny brak także danych z tabliczek klinowych i papirusów, które słowami wspomagają zobrazowanie szat i innych tekstyliów.

Zasadniczą część rozprawy stanowią rozdziały dwa do cztery, w których Habilitantka szczegółowo omawia terminologię hebrajską różnorodnych tekstyliów, z uwzględnieniem greckich ekwiwalentów tekstylnych występujących w LXX. W porównaniu do rozdziału pierwszego kwestie podlegające badaniu poszerzono o tekstylia użytkowe. Każdy z tych trzech rozdziałów dotyczy jednej z części BH (w układzie: Tora, Prorocy, Pisma) i dzieli się na osiem punktów, gdzie kolejno zostały omówione: *szaty uniwersalne, odzienie wierzchnie, odzienie spodnie, szaty kultyczne, elementy tekstylne, tekstylia żałobne i pokutne, tekstylne dodatki, tekstylia użytkowe*. Każdy z ośmiu punktów dzieli się jeszcze na mniejsze jednostki, poświęconych konkretnym pojęciom, znów w stałej strukturze: *wykaz i semantyka oraz omówienie terminologii*.

*Wykaz* obejmuje sigla w BH i ich ekwiwalenty w LXX, ujęte w tabelkę, a poniżej tabelki znajduje się analiza danego terminu w odniesieniu do kwestii językoznawstwa (etymologia, morfemy leksykalne itp.). W drugim podpunkcie dokonano analizy w szerszym kontekście, gdzie poruszono nie tylko kwestie językowe, ale także kulturowe. Takie ujęcie pozwoliło opisać niektóre elementy żydowskiego stroju, a często także wskazać na symboliczne znaczenie poszczególnych terminów. W zakończeniu każdego podpunktu Habilitantka dokonuje podsumowania prowadzonych rozważań i zbiera wypływające z nich najważniejsze wnioski.

Rozdział piąty, zatytułowany *Szaty, dodatki i tekstylia użytkowe w tzw. apokryfach LXX*, dotyczy ksiąg greckich ST. Autorka omawia w nim terminy dotyczące tekstyliów w

analogicznym układzie jak w rozdziałach dwa do cztery (*szaty uniwersalne, odzienie wierzchnie, odzienie spodnie, szaty kultyczne, elementy tekstylne, tekstylia żałobne i pokutne, tekstylne dodatki, tekstylia użytkowe*). Nie utworzono tabelki, a sigła są przypisane do poszczególnych terminów, omawianych w odniesieniu do każdej z ksiąg.

Rozdział szósty, zatytułowany *Szaty i tekstylia użytkowe a tekst Starego Testamentu*, stanowi zakończenie refleksji nad terminologią tekstyliów w BH i LXX. W trzech punktach tego rozdziału (*Szaty i tekstylia użytkowe a środowisko Biblii Hebrajskiej; Szaty i tekstylia użytkowe a środowisko Septuaginty; Cechy przekładu*) Habilitantka omawia materiał zebrany powyżej. Pierwsze dwa punkty dzielą się na dwa podpunkty – pierwszy omawia statystyki, a drugi, na podstawie terminologii, pozwala postawić wnioski o środowisku kulturowym, w którym powstawały teksty Starego Testamentu. W punkcie trzecim Autorka analizuje cechy przekładu pojęć hebrajskich na greckie. Pierwsze dwa punkty tego rozdziału poświęcone są środowisku formowania się tekstów ST, trzeci natomiast ekwiwalencji w LXX.

### 3.2. Pytania odnośnie do treści rozprawy

Tytuł pierwszego rozdziału (*Szaty i stroje na starożytnym Bliskim Wschodzie*) jest mylący, bo sugeruje opis strojów u wszystkich zamieszkujących ten region. Autorka jednak koncentruje się na strojach żydowskich oraz ich przemianach w zależności od środowiska i epoki. Żydzi byli wprawdzie mieszkańcami śródziemnomorza, a więc zainteresowanie ich ubiorem jest jak najbardziej zgodne z tytułem. Jednakże w tym rozdziale inne ludy są wzmiankowane jedynie w takich kontekstach, które są istotne dla opisu strojów żydowskich, a w związku z tym rodzi się pytanie - czy nie należałoby uwzględnić tego w tytule?

Pytanie istotne nasuwa się już w trakcie czytania *Wstępu* rozprawy. Autorka pisze: „*Celem ogólnym monografii stał się opis terminów tekstylnych w ich kontekście historyczno-kulturowym i literackim, by tym precyzyjniej wyłuskać ich potencjał komunikologiczny, symboliczny i teologiczny...*”. Pytanie to narasta w miarę wgłębiania się w jej treść, a szczególnie uderza w ostatnim punkcie ostatniego rozdziału, który jest jednoznacznie językoznawczy. Kwestie komunikacji są dość często rozważane przy analizie greckiego tłumaczenia; kwestie symboliki znacznie rzadziej, natomiast teologiczne znaczenie terminologii tekstylnej pozostawiono raczej dla opisów w przyszłości.

Z drobniejszych uwag – Autorka często na określenie Biblii Hebrajskiej stosuje skrót BHS. Oczywiście jest, że używała głównie wersji „Stuttgartensia”, ale treść wskazuje, że nie obce jej są inne wersje Biblii żydowskiej, więc może byłoby lepiej używać skrótu BH? A może wręcz *TaNaKh*? Drugie z pośród tych drobnych uwag dotyczy konsekwencji w używaniu podziału. Rozprawa, w obrębie ST, uwzględnia zasadniczy podział tradycji żydowskiej (*Tora-Nevi'im-Ketuvim*), ale czasami w odniesieniu do ksiąg Samuela czy też królewskich Autorka używa pojęcia „*deuteronomista*”.

Przypisy są numerowane w porządku ciągłym dla całej rozprawy, co skutkuje tym, że w ostatnich rozdziałach już są to czterocyfrowe numery. Ponieważ każdy z rozdziałów stanowi odrębną jednostkę, można było zastosować odrębną numerację dla każdego rozdziału. Należy również skorygować niektóre skróty (np. BQ to Biblia Hebraica Quinta, z której Autorka zdaje się nie korzystać).

### 3.3. Walory treściowe rozprawy

Osiągnięcia treściowe rozprawy są znaczące i oryginalne. Zdecydowanie najważniejszym jest poprawne omówienie zasadniczego problemu rozprawy – terminologii dotyczącej tekstyliów w Biblii Hebrajskiej oraz ich ekwiwalentów w Septuagincie. Habilitantka zmierzała do niego

opracowując kolejno szczegółowe kwestie (wyjaśniając terminologię), składające się na strukturę rozprawy. Podkreślić trzeba poprawność i rzetelność prowadzonych przez Nią badań nad tekstami Biblii, a także solidne źródłowe udokumentowanie prowadzonych rozważań.

Liczne przypisy pokazują, Autorka zna dobrze omawiane zagadnienie, w tym, także aktualny stan badań nad terminologią dotyczącą tekstyliów. No i, *last but not least*, uderza czytelnika piękny język, bogaty zasób słownictwa i komunikatywność w przekazywaniu wiedzy. Pani Anna Rambiert-Kwaśniewska dobiera adekwatne słowa zarówno w tłumaczeniach tekstów jak i w komentowaniu, co wskazuje na wielką wrażliwość na piękno słowa – słowa ludzkiego, a także Słowa Bożego.

#### **4. Ogólna ocena rozprawy**

Rozprawa habilitacyjna dr Anny Rambiert-Kwaśniewskiej jest poprawna zarówno pod względem formalnym, jak i treściowym. Dzieło jest twórczym i ważnym wkładem w badania nad kwestią szeroko pojętych tekstyliów w pismach kanonów BH i LXX. Oryginalny i dobrze sformułowany jest problem rozprawy, jak też jej cel badawczy. Założone metody badawcze były stosowane w trakcie prowadzonych dociekań, jakkolwiek nie wszystkie z równym zaangażowaniem. Rzetelne udokumentowanie stawianych tez, a także wykorzystanie literatury pomocniczej miało znaczenie dla trafnej interpretacji tekstów źródłowych.

Mankamentem rozprawy jest pominięcie wniosków teologicznych. Wprawdzie wiele uwag odnosi się do szeroko pojmowanej religijności Izraelitów w okresie starotestamentalnym, niemniej, ten brak wydaje się dość istotnym, skoro Autorka ubiega się o tytuł naukowy w obrębie teologii. Ostatni punkt szóstego rozdziału podkreśla wręcz walory językoznawcze rozprawy. Natomiast należy dodać, że praca sytuuje się w obrębie biblistyki i jest cennym studium, które może być wykorzystane w refleksji teologicznej *sensu stricte*.

Pod względem wartości naukowej rozprawie nie można zrobić jakichkolwiek zarzutów, bo znajomość problematyki (terminologia dotycząca tekstyliów) jest zdumiewająca. Cytowane w rozprawie Habilitantki publikacje pokazują, że należy ona do wąskiego grona najlepszych specjalistów w dziedzinie badań nad terminologią dotyczącą tekstyliów. Dlatego, pomimo pewnych niedociągnięć, rozprawa spełnia wymogi stawiane rozprawom habilitacyjnym.

## **II. Przedhabilitacyjny dorobek naukowy**

W latach 2004-2009 odbyła studia magisterskie na Papieskim Wydziale Teologicznym we Wrocławiu (od drugiego roku studiów otrzymywała stypendium naukowe). W 2009 roku uzyskała tytuł magistra teologii biblijnej na Papieskim Wydziale Teologicznym we Wrocławiu na podstawie pracy „*Motywy sportowe w Corpus Paulinum. Studium egzegetyczno-teologiczne*”; promotor: ks. prof. dr hab. Mariusz Rosik (przepracowane fragmenty pracy magisterskiej opublikowano jako: „*Bieg Pawła z Tarsu, czyli spotkania z grecką agonistyką*”, w serii: Archeolog Czyta Biblię, Wrocław 2013 [ss. 96]).

W latach 2009-2011 odbyła studia licencjackie na Papieskim Wydziale Teologicznym we Wrocławiu, zwieńczone w 2011 roku uzyskaniem licencjatu z teologii biblijnej na podstawie złożonego egzaminu i pracy magisterskiej, a w latach 2011-2013 odbyła studia doktoranckie na Papieskim Wydziale Teologicznym we Wrocławiu, zwieńczone uzyskaniem w 2013 r. stopnia doktora nauk teologicznych, na podstawie rozprawy doktorskiej „*Agonistyka Pawła z Tarsu. Studium metafor*”, promotor: ks. prof. Mariusz Rosik (rozprawę opublikowano: „*Walcz w dobrych zawodach o wiarę*” (1 Tm 6,12a). *Relektura metaforyki sportowej w listach proto- i deuteropawłowych*”, w serii Bibliotheca Biblica, Wrocław 2014 [ss. 323]).

Prawie równolegle podjęła studia na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Wrocławskiego. W latach 2006-2009 odbyła studia licencjackie na kierunku filologia klasyczna i kultura śródziemnomorska, zwieńczone uzyskaniem tytułu zawodowego licencjusza filologii klasycznej i kultury śródziemnomorskiej, na podstawie pracy „*Inspiracje antyczne w sztuce romańskiej Włoch na przykładzie kościoła San Miniato al Monte we Florencji*”; promotor: dr Dariusz Galewski. W latach 2009-2011 podjęła studia magisterskie na kierunku filologia klasyczna i kultura śródziemnomorska, specjalizacja judaistyczno-biblijna.

W latach 2011-2016 studiowała na Studium Doktoranckim Wydziału Filologicznego na Uniwersytecie Wrocławskim, specjalizacja: filologia klasyczna i kultura śródziemnomorska, zwieńczone uzyskaniem w 2017 roku stopnia doktora nauk humanistycznych, na podstawie rozprawy doktorskiej „*Tkaniny w hebrajskim i greckim Starym Testamencie*”. Rozprawę opublikowano pod tytułem: „*Terminologia tekstylna w Biblii Hebrajskiej i Septuagincie. Włókna i tkaniny*”, *Rozprawy i Studia Biblijne* 51, Warszawa 2019, [ss. 302]). Przez cały okres trwania studiów otrzymywała stypendium doktoranckie. Dwukrotnie, w latach 2009/2010 oraz 2010/2011, otrzymała stypendium Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego za wybitne osiągnięcia w nauce.

Oprócz rozprawy habilitacyjnej Pani dr Rambiert-Kwaśniewska, po uzyskaniu stopnia doktora, opublikowała 4 książki, 5 artykułów stanowiących rozdziały w monografiach oraz 17 artykułów w czasopismach naukowych z dziedziny biblistyki; ponadto 8 recenzji w czasopismach naukowych po uzyskaniu stopnia doktora oraz jedną przed doktoratem i 2 sprawozdania z konferencji; a także wygłosiła 20 referatów na konferencjach (krajowych i międzynarodowych) po uzyskaniu dyplomu z teologii biblijnej oraz 10 przed po uzyskaniem dyplomu.

Była członkiem komitetu organizacyjnego „III International Conference on Christian Hebraism in Eastern and Central Europe. Jews in Christian Eses”, Papieski Wydział Teologiczny (27-28.04.2017), a także współorganizatorem 5 konferencji przed uzyskaniem stopnia doktora teologii.

Habilitantka jest członkiem zwyczajnym 5 stowarzyszeń biblistów, a także wykonawcą w zespole badawczym realizującym międzynarodowy projekt: „The Language of Colors in the Bible” pod kierunkiem prof. Lourdes Garcia-Urena z CEO w Madrycie, w latach 2020-2022 i ponownie od 2024 (przerwa z powodu narodzin drugiego dziecka). Projekt w toku.

Habilitantka jest aktywna także w popularyzacji wiedzy biblijnej, jako autorka 5 monografii oraz 78 artykułów.

### **Staże i stypendia**

- w latach 2005-2006 zrobiła roczny kurs terapii uzależnień, ukończony zdobyciem zawodu instruktora terapii uzależnień (AP Edukacja – Policealna Szkoła Rozwoju Zawodowego)

- 2008/2009 odbyła semestralne studia na Università degli Studi di Firenze w ramach programu LLP-Erasmus oraz intensywny kurs EILC na Università per Stranieri w Perugii, Włochy.

- 08.2009 wzięła udział w 15th Annual Seminar Course on Ancient Greek Literature and Culture, Delfy, Grecja.

- 08.2010 wzięła udział i uzyskała dyplom w ramach w III Lincoln College International Summer School in Greek Palaeography (08.2010), Oxford, Wielka Brytania.

- 2011-2012 to semestralny staż w Istituto Papirologico Girolamo Vitelli we Florencji, gdzie brała udział w wykładach monograficznych z zakresu papirologii, a także wdrożeniu do pracy nad odczytem, rekonstrukcją i przygotowaniem dokumentu papirusowego do publikacji.

- trzy intensywne kursy języka nowohebrajskiego (brak danych co do okresu), odbyte na Hebrew University of Jerusalem („Winter Ulpan”, „Scopus Ulpan”), jako stypendystka Rothschild Foundation Academic Jewish Studies Grant Programme, (przed i po uzyskaniu dyplomu doktora) oraz na University of Haifa („August Summer Ulpan”), za stypendium Rządu Państwa Izrael.

- dwuletnie studia w Studium Kultury i Języków Żydowskich przy Instytucie Polonistyki Uniwersytetu Wrocławskiego (program realizowany wybiórczo – ograniczony do języka hebrajskiego oraz do okresu historii i literatury związanego z haskalą).

### **Projekty badawcze**

- dwukrotnie stypendystka i wykonawca projektu „Rozwój potencjału i oferty edukacyjnej Uniwersytetu Wrocławskiego szansą zwiększenia konkurencyjności Uczelni”, Program Operacyjny Kapitał Ludzki POKL.04.01.01-00-054/10-00, w latach 2012-2014.

- Kierownik projektu nr 2412/M/ISKŚO/14 „Kwerenda w P'til Tekhelet oraz w École biblique et archéologique française de Jérusalem” w ramach działalności statutowej Uniwersytetu Wrocławskiego - działanie służące rozwojowi młodych naukowców.

- Wykonawca w projekcie szóstego wydania Biblii Tysiąclecia – rewizja Pierwszego Listu do Koryntian, wraz z ks. prof. Mariuszem Rosikiem.

- Kierownik projektu nr 15/2018/C „Terminologia tekstylna w Nowym Testamencie – kwerenda i publikacja monografii” finansowanego z dotacji na utrzymanie potencjału badawczego i dotacji celowej na prowadzenie badań naukowych lub prac rozwojowych dla młodych naukowców oraz uczestników studiów doktoranckich przyznanej przez MNiSW na rok 2018.

- Kierownik projektu nr 17/2018 „Kwerenda uzupełniająca oraz publikacja monografii „Tkaniny w Biblii Hebrajskiej i Septuagincie” finansowanego z dotacji na utrzymanie potencjału badawczego i dotacji celowej na prowadzenie badań naukowych lub prac rozwojowych dla młodych naukowców oraz uczestników studiów doktoranckich przyznanej przez MNiSW na rok 2018.

- Wykonawca projektu nr 06/EE/18 „Nie zabijaj – w trosce o wspólny dom” finansowanym przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu. Trzy teksty ekoteologiczne dla czasopisma Nowe Życie nt. smogu, segregacji odpadów oraz ocieplenia klimatu.

### **Przed uzyskaniem dyplomu doktora teologii biblijnej**

Kierownik projektu „Kultura sportowa Żydów w Palestynie i diasporze od III w. przed Chr. do I w. po Chr. na podstawie źródeł epigraficznych i papiirusowych” w ramach działalności statutowej Uniwersytetu Wrocławskiego - działanie służące rozwojowi młodych naukowców (2012 r).

### **Działalność naukowo-organizacyjna i dydaktyczna**

- 2010-2011 – współpraca w ramach umów-zleceń w Studium Języków Biblijnych i Nowożytnych Papieskiego Wydziału Teologicznego (nauczanie języka włoskiego i greckiego), a w latach 2011-2014 otrzymała stanowisko lektora języków włoskiego i greckiego tamże.

- 2014-2017, 2018/2019, 2021/2022 współpracowała w ramach umów-zleceń z Katedrą Judaistyki im. Tadeusza Taubego Uniwersytetu Wrocławskiego

- Od 2014 jest adiunktem w Katedrze Teologii Nowego Testamentu w Instytucie Nauk Biblijnych Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu. Prowadzi wykłady i ćwiczenia z zakresu języka greckiego, paleografii greckiej, geografii śródziemnomorza, Nowego Testamentu i apokryfów Nowego Testamentu oraz proseminarium biblijne.

- W ramach Podyplomowych Studiów Biblijnych, Podyplomowych Studiów Turystyki Biblijnej, Akademickiego Kursu Biblijnego, Uniwersytetu Trzeciego Wieku, prowadzi wykłady z zakresu Starego i Nowego Testamentu oraz geografii krajów biblijnych.

#### **IV. Wniosek końcowy**

W odpowiedzi na powołanie mnie przez Radę Doskonałości Naukowej na recenzenta w przewodzie habilitacyjnym dr Anny Rambiert-Kwaśniewskiej stwierdzam co następuje.

Przedłożona przez dr Annę Rambiert-Kwaśniewską do oceny rozprawa habilitacyjna oraz pozostały dorobek naukowy, pomimo pewnych mankamentów, zasługują na pozytywną ocenę. Przedstawiona monografia wprawdzie bardziej sytuuje się w obszarze badań lingwistycznych, aniżeli teologicznych, ale wiele publikacji ma charakter teologiczny. Wszystkie publikacje potwierdzają dobre opanowanie warsztatu naukowego, umiejętność stawiania oryginalnych problemów i poprawnego ich rozwiązywania, wreszcie rzetelność w korzystaniu ze źródeł. Udział w projektach badawczych wskazuje na zdolność do współpracy zespołowej.

Dorobek naukowy oraz rozprawa habilitacyjna stanowią znaczący wkład w naukowe badania nad terminologią dotyczącą tekstyliów w ST, zarówno w BH jak też w LXX, co ma istotne znaczenie dla rozwoju nauk biblijnych. Mając na uwadze walory merytoryczne i formalne rozprawy habilitacyjnej oraz pozostałych publikacji naukowych, sytuujących się w obszarze badań nad tekstami biblijnymi, a także doświadczenie dydaktyczne i wiedzę z zakresu języków biblijnych uważam, że Pani dr Anna Rambiert-Kwaśniewska posiada kwalifikacje niezbędne do prowadzenia samodzielnej pracy naukowej. Wnioskuje zatem o dopuszczenie do kolokwium habilitacyjnego.

Stanełk Teresa